

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 2(29)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2011

УДК 330-339; 321.7; 159.9
ББК 65.9(4УКР)29-2я43
М58

Редакційна колегія

Подолька А. М., д-р юрид. наук, проф. — головний редактор
Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора
Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Політичні науки

Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф., Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Бідзюра І. П., д-р політ. наук, Варзар І. М., д-р політ. наук, проф., Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф., Гончаренко О. М., д-р іст. наук, Піляєв І. С., д-р політ. наук, Хижняк І. А., д-р іст. наук, проф., Шуба О. В., д-р політ. наук, проф.

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Дахно І. І., д-р екон. наук, проф., Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф., Пила В. І., д-р екон. наук, проф., Радзівський О. І., д-р екон. наук, Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф., Швець В. Я., д-р екон. наук, проф., Баєва О. В., д-р біол. наук, проф.

Психологічні науки

Балл Г. А., д-р психол. наук, проф., Лігоцький А. О., д-р пед. наук, проф., Ложкін Г. В., д-р психол. наук, проф., Приходько Ю. О., д-р психол. наук, проф., Синьов В. М., д-р пед. наук, проф., Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф., Чуприков А. П., д-р мед. наук, проф.

Юридичні науки

Александров Ю. В., канд. юрид. наук, проф., Ануфрієв М. І., канд. юрид. наук, проф., Бородін І. Л., д-р юрид. наук, проф., Бандурка О. О., д-р юрид. наук, проф., Корнієнко М. І., канд. юрид. наук, проф., Марчук В. М., д-р юрид. наук, проф., Подолька А. М., д-р юрид. наук, Юлдашев О. Х., д-р юрид. наук

Рекомендовано до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 4 від 27 квітня 2011 р.)

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М58 Наукові праці МАУП / редкол.: В. Б. Захожай (голов. ред.) [та ін.]. — К. : МАУП, 2001 — Вип. 2 (29). — К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. — 222 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку економіки, політології, психології і права.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник “Наукові праці МАУП” зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, в якому висвітлюються результати наукових досліджень в галузях економіки, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

Вищою атестаційною комісією України “Наукові праці МАУП” визнано як фахове видання з політичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/4 від 26 травня 2010 р.) та юридичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/5 від 31 травня 2011 р.).

ББК 65.9(4УКР)29-2я43+67.9(4УКР)я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2011
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2011

ЗМІСТ

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ	5	Калашніков В. А. Проблеми розвитку громадянського суспільства в Україні.....	64
Медвідь Ф. М., Баран В. В. Концепція української раси Юрія Липи: витоки, сучасне прочитання.....	5	ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	68
Автенюк О. А. Державно-правове забезпечення розвитку системи вищої освіти в Україні: сучасний стан і перспективи.....	13	Шконда В. В., Кальянов А. В. Світовий досвід здійснення пенсійних реформ та його значення для України.....	68
Гайдай С. В. Співвідношення політичної ідеології та політичної науки.....	18	Ліщитович Л. І., Мельник П. П. Еколого-економічні наслідки впливу геомагнітного поля на агроценози.....	76
Гулько О. Я. Державна служба в контексті сучасних світових і національних змін і трансформаційних процесів.....	23	Мельник П. П. Економічні підходи до оцінки впливу магнітного поля Землі на продуктивність агроєкосистем.....	79
Євтушевська О. І. Проблеми політичного лідерства в сучасній Україні: гендерний аспект.....	27	Гришин П. М. Функціонально-цільова специфіка розвитку системи фінансового контролю в Україні.....	82
Кравченко Т. А. Критерій легітимності в оцінці політичного процесу у стабільних і перехідних політичних системах.....	32	Гришин П. М. Нормативно-правові основи забезпечення державного фінансового контролю: стан і перспективи розвитку в Україні.....	88
Кузьмін П. В. Взаємодія політики і бюрократії як проблема політичної науки і практики.....	37	Ейсмонт В. С. Теоретико-методологічні аспекти економічного зростання, економічного розвитку і розвитку економіки.....	93
Лазаренко О. В. Проблема поділу влади: теоретично-методологічні засади розробки та актуальні питання обґрунтування.....	40	Тумовс Р. А. Детермінанти сучасного політичного процесу: національний і глобальний вимір.....	100
Логвиненко С. В. Питання національної безпеки України в контексті попередження та боротьби з тероризмом: теоретичний аспект проблеми.....	43	Мамченко М. М. Поняття фінансових ресурсів в аналізі джерел формування капіталу підприємств.....	105
Масловська О. М. Поняття партійних систем у сучасному політологічному дискурсі: теорія і методологія аналізу.....	49	Мельников А. Е. Теоретичні аспекти банківської інвестиційної діяльності.....	110
Масловська О. М. Політичні партії і розвиток парламентаризму в Україні: актуальні питання теорії і практики.....	54	Остапенко А. В. Проблеми розвитку і теоретичної реконструкції конкурентних відносин в аналізі ринкової економіки.....	117
Тимошин В. В. Проблеми систематизації принципів державного контролю: державно-правовий аспект аналізу.....	59	Остапенко А. В. Концепції і моделі ринкової конкуренції у сучасній економічній теорії.....	122

УДК 338.45.01

В. В. ШКОНДА

А. В. КАЛЬЯНОВ

Донецький інститут МАУП

СВІТОВИЙ ДОСВІД ЗДІЙСНЕННЯ ПЕНСІЙНИХ РЕФОРМ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

Наукові праці МАУП, 2011, вип. 2(29), с. 68–75

Аналізуються досвід та особливості здійснення пенсійних реформ у зарубіжних країнах Європи, Азії та Америки, який зпроектовано на соціально-економічні індикатори рівня життя населення України, розглядається його значення для вдосконалення нової пенсійної системи.

Пріоритетним завданням української держави є турбота про громадян старшого покоління. Саме ця проблема сьогодні для держави є найбільш гострою для суспільства, міра значущості якої зумовлюється не тільки складною демографічною ситуацією, а й реальним її соціально-економічним становищем [1–3].

Старіння населення України, що має деформований характер, пов'язане з падінням народжуваності. Цей медико-демографічний процес призводить до зростання економічного навантаження на працездатних робітників. Причому серед непрацездатних осіб спостерігається зменшення кількості дітей та збільшення чисельності осіб літнього віку [2]. Спостерігається також збільшення сімейних пар, які не мають дітей або проживають окремо від них і за станом власного здоров'я потребують постійної сторонньої допомоги.

Після Другої світової війни протягом останніх десятиріч відбулося порушення відтворення трудових ресурсів через падіння народжуваності, підвищення міграційної активності, зростання смертності населення і, як наслідок, зниження природного руху, збільшення демографічного на-

вантаження, погіршення функціональної якості населення, що спричинило великі прямі та непрямі збитки трудового потенціалу країни [4].

Україна є однією з держав, які найбільше постраждали від глобальної фінансової та економічної кризи, що почалася наприкінці 2008 р., яка негативно вплинула на основні макроекономічні показники. Вплив кризи на заробітну плату до теперішнього часу був дуже значним і може в найближчі місяці посилюватися й надалі [5].

Незважаючи на те, що в I кварталі 2010 р. реальна заробітна плата збільшилася порівняно з 2003 р. в 4,57 разів, темпи зростання номінальної та реальної заробітної плати за цей період зменшилися (табл. 1) [3].

Виходячи з того, що розмір страхових внесків безпосередньо залежить від фонду оплати праці, у цілому низький рівень заробітних плат призводить до недостатнього обсягу надходжень до пенсійного фонду. Незадовільне макроекономічне становище зумовлює низький рівень надходжень до бюджету, що унеможливує достатнє покриття дефіциту пенсійного фонду за рахунок державних коштів.

Таблиця 1

**Середньомісячна номінальна
та реальна заробітна плата в Україні
в 2003–2010 рр.**

Рік	Розмір реальної заробітної плати, грн	Темпи зростання відносно відповідного періоду попереднього року, %	
		номінальна	реальна
2003	462	122,8	115,2
2004	590	127,5	123,8
2005	806	136,7	120,3
2006	1041	129,2	118,3
2007	1351	129,7	112,5
2008	1806	133,7	106,3
2009	1906	105,5	90,8
1 кв. 2010	2110	118,7	108,6

Зниження реальної заробітної плати і реального доходу громадян зумовлене тим, що криза негативно вплинула на зайнятість населення у національному господарстві та його провідних секторах, спричинила збільшення заборгованості з виплати зарплат [6].

Збільшення, що спричинені зростанням розміру середньої пенсії в солідарній системі при зростаючому темпі інфляції протягом останніх п'яти років (10,3–16,6 %), призвели до повільного зростання реального розміру пенсій (табл. 2) [3].

Починаючи з 2004 р., пенсійна система перебуває в стадії активного реформування не менше солідарної системи в напрямках створення двох нових рівнів: накопичувального і недержавного страхування.

Слід зазначити, що на сьогодні невідомими є проблеми регулювання заробітної плати передусім у галузях бюджетної сфери України, від чого значною мірою залежать збереження людського потенціалу і перспективи подальшого розвитку держави [2, 5, 7].

Незважаючи на істотні відмінності в соціально-економічній та політичній ситуації в країнах з розвинутою та перехідною ринковою економікою, світовий досвід здійснення пенсійних реформ має певне значення для вдосконалення пенсійної системи України. Цінність цього досвіду полягає в таких основних положеннях:

- приділенні великої уваги питанням фінансування соціальних пенсійних програм, відпрацюванню оптимальних форм, методів та механізму пенсійного забезпечення різних категорій населення;

Таблиця 2

**Середній розмір місячної пенсії
та кількість пенсіонерів за віком, інвалідністю
та у зв'язку з втратою годувальника**

Рік	Середній розмір призначеної місячної пенсії пенсіонерам, які перебувають на обліку в органах пенсійного фонду, грн				Кількість пенсіонерів, тис. осіб
	Разом	у тому числі:			
		за віком	за інвалідністю	у разі втрати годувальника	
1996	38,7	38,8	45,6	33,2	14487,5
1997	51,9	50,8	67,3	43,6	14487,2
1998	52,2	50,9	68,6	43,5	14534,8
1999	60,7	60,1	75,9	47,8	14520,3
2000	68,9	69,3	82,3	52,0	14529,8
2001	83,7	85,2	94,5	61,0	14446,6
2002	122,5	127,1	129,7	85,5	14423,1
2003	136,6	141,8	142,4	95,9	14375,9
2004	182,2	194,2	170,9	120,2	14347,6
2005	316,2	323,8	305,2	262,9	14065,1
2006	406,8	417,7	393,2	302,8	14050,0
2007	478,4	497,0	435,8	339,3	13936,8
2008	751,4	498,9	598,2	474,3	13819,0
2009	898,4	942,7	742,7	647,0	13749,8
2010	999,0	1039,6	848,8	771,2	13721,1

- реалізації пенсійних програм на основі застосування належного наукового забезпечення, соціальної експертизи та їх моніторингу;
- перенесенні пріоритетів у вирішенні пенсійних проблем з центральних державних структур на регіональні, підвищенні ролі неурядових громадських організацій у реформуванні пенсійної системи;
- використанні в системі пенсійного забезпечення найефективніших регуляторів, адресності з урахуванням матеріального становища особи, сім'ї, окремих категорій пенсіонерів.

Прогнозні дані експертів Міжнародного валютного фонду свідчать, що індекс реальних витрат на пенсійне забезпечення за період з 1980 по 2025 рік у Великій Британії зросте в 2,9, Німеччині – 3,0 Канаді, США та Франції – більше ніж у 3 рази, Італії – 5, Японії – 13 разів. У відсотковому відношенні до національного валового продукту зростання цих витрат буде значно меншим, але й ці розрахунки дають певне збільшення: у Японії – в 3,2, Італії – 1,7, Франції, Великій Британії та Німеччині – 1,3–1,5, США та Канаді – 1,0–1,2 рази [2].

Порівняльна характеристика та прогнозовані дані деяких демографічних показників населення України, включаючи різні категорії пенсіонерів, наведені у табл. 3 [4].

Таблиця 3

Порівняльна характеристика демографічних показників в Україні (фактичних та очікуваних) у 2007, 2025 та 2050 рр.

Показник	Рік		
	2007	2025	2050
Населення, млн осіб	46,5	41,1	33,2
Населення у віці 18–59 років, млн осіб	28,5	23,4	16,1
Населення у віці 60 років, млн осіб	9,5	10,5	12,0
Робоча сила, млн осіб	22,4	19,5	14,4
Зайнятість, млн осіб	20,9	18,7	13,9
Пенсіонери, млн осіб	13,3	13,8	13,6
Пенсіонери за віком, млн осіб	10,6	11,1	11,1
Інші пенсіонери, млн осіб	2,7	2,7	2,5
Очікувана тривалість життя осіб (чоловіки), які досягли віку 60 років, роки	13,7	16,7	19,6
Очікувана тривалість життя осіб (жінки), які досягли віку 60 років, роки	19,1	21,3	23,2
Очікувана тривалість життя в середньому віці, роки	23,1	25,4	27,4

У 2050 р. в Україні спостерігатиметься зменшення загальної чисельності всіх категорій населення, робочої сили і зайнятості, збільшення загальної кількості пенсіонерів, у тому числі за віком, деяке поліпшення показників очікуваної тривалості життя. Проте в умовах значного зниження індексу людського розвитку (ІЛР) і накопичення серйозних соціальних проблем зростає значення більш швидкого соціального розвитку держави, визначення чітких пріоритетів реформування пенсійної системи, які мають бути закріплені в бюджеті країни [4; 6; 8].

В умовах глобалізації в Україні гостронеобхідною стає керована соціальна політика щодо рівня життя населення, в основу якої мають покласти міжнародні соціальні норми і стандарти передових країн світу, враховуючи інтереси різних категорій пенсіонерів, захисту їх основних прав.

Аналіз даних про розмір мінімальних та середніх пенсій у пострадянських державах, країнах Європи, Азії та Америки (табл. 4) [9] свідчить, що в Україні розмір мінімальної та середньої пенсії відповідно в 2,0–9,2 раза та в 2,1–13,45 раза менше, ніж у зарубіжних країнах.

Таблиця 4

Дані про розмір мінімальних та середніх пенсій у пострадянських державах, інших країнах Європи, Азії та Америки*

Країна	Розмір пенсії			
	Мінімальна		Середня	
	грн.	євро	грн.	євро
Росія	1262	120	2240	210
Україна	630	60	1060	100
Литва	–	–	2370	225
Ізраїль	2700	255	10600	1000
Польща	1840	175	4125	390
Фінляндія	5830	550	14246	1345
Німеччина	3710	350	8590	810
Іспанія	–	–	9010	850
Угорщина	–	–	3240	305
США	2370	225	9230	870
Японія	–	–	5650	535

* – перерахунок розміру пенсій здійснювався за курсом € = 10,6 грн

До речі, в окремих країнах світу особам пенсійного віку до високих розмірів пенсій додаються окремі види пільг та компенсацій [10]. Так, у Росії діють доплати за проїзд, пільги в аптеках, доплати за комунальні послуги. У Польщі існують послуги на безоплатну медицину, адресні дотації на оплату житла та комунальних послуг. У Фінляндії передбачені пільги на проїзд (50 %), користування басейнами та оздоровчими центрами. Існують пенсійні будинки, де можна орендувати квартиру або мешкати з іншими. В Ізраїлі діють пільги на земельний податок. При виході на пенсію людині здійснюється доплата із розрахунку: середній дохід, помножений на кількість років стажу. У Сполучених Штатах Америки особливих пільг немає, проте вони компенсуються низькими цінами, а також акційними пропозиціями і розпродажами. У Чилі передбачені податкові пільги для пенсіонерів, тобто до складу сукупного оподаткованого доходу не включаються кошти, внесені на пенсійні рахунки, а також кошти, що передані пенсійними фондами до страхових компаній для виплати пенсій.

В Угорщині при виході на пенсію з учасником пенсійної системи укладається договір довічної пенсії (ануїтету). Це єдиний можливий вид пенсійних виплат в угорській системі, на відміну від української, де можлива виплата всієї суми одразу, упродовж визначеного терміну (довічний ануїтет). Розмір пенсій індексується щороку в січні на величину, що дорівнює сумі половини зміни індексу споживчих цін і половини зміни середньої заробітної плати по країні.

Аналіз основних недоліків у стані пенсійного забезпечення населення України свідчить, що найбільш серйозними з них є такі: низькі фінансові можливості державного і місцевого бюджетів з розділу соціального захисту населення (75 %), кризова ситуація у державі (66 %), складна демографічна ситуація та старіння населення (62 %), недосконалість чинних нормативно-правових документів з розділу пенсійного забезпечення (47 %), відсутність ефективної системи управління пенсійним забезпеченням населення (42 %) (див. табл. 5) [4]. Це потребує системних дій держави, регіонів та муніципальних структур щодо їх усунення.

Аналіз віку виходу на пенсію у деяких зарубіжних країнах свідчить, що цей показник знаходиться на рівні 55–67 років [9]. Причому для чоловіків та жінок він однаковий у таких країнах, як Іспанія, Фінляндія, Німеччина, США, Гватемала, Японія, Ізраїль, Угорщина, Норвегія, Єгипет (див. рис. 1). Окремі страхові системи вимагають страхового стажу тривалістю 5–45 років, але частіше – не менше 15 років.

Таблиця 5

Основні причини недоліків у стані пенсійного забезпечення населення України, %

Найменування причини	Питома вага
Низькі фінансові можливості державного і місцевого бюджетів з розділу соціального захисту населення	75,00
Кризова ситуація в державі	66,00
Складна демографічна ситуація та старіння населення	62,00
Недосконалість нормативно-правових документів з розділу пенсійного забезпечення	47,00
Відсутність ефективної системи управління пенсійним забезпеченням населення	42,00
Нераціональна структура органів пенсійного забезпечення	33,00
Недостатнє використання зарубіжного досвіду із удосконалення пенсійного забезпечення	29,00

Стосовно віку виходу на пенсію всі країни можна поділити на дві групи:

1. Країни, де позначка пенсійного віку у чоловіків перевищує 2,5–5,0 років аналогічний показник жінок (Польща, Велика Британія, Бразилія, Чилі, Росія, Україна, Болгарія, Італія, Чехія, В'єтнам, Куба).

2. Пенсійний вік і чоловіків, і жінок має одну й ту саму межу.

Пенсійний вік в Україні значно нижчий, ніж у більшості країн з розвинутою та перехідною економікою, чинне законодавство передбачає право на дострокову пенсію для окремих категорій пра-

цюючих. Причому коло осіб, які мають на це право за професійною ознакою, за останні десять років значно розширилося.

Нині Україна, як і інші країни СНД (Росія, Білорусь, Казахстан), є однією з небагатьох у світі, де діють пільгові списки № 1 та № 2, причому існує чітка тенденція до постійного розширення списків виробництв, робіт, професій і посад для надання пільгових пенсій [2].

Важливим критерієм, який необхідно врахувати для обґрунтування межі віку, що дає право виходу на пенсію, є різниця між середньоочікуваною тривалістю життя (СТЖ) та віком виходу на пенсію [10].

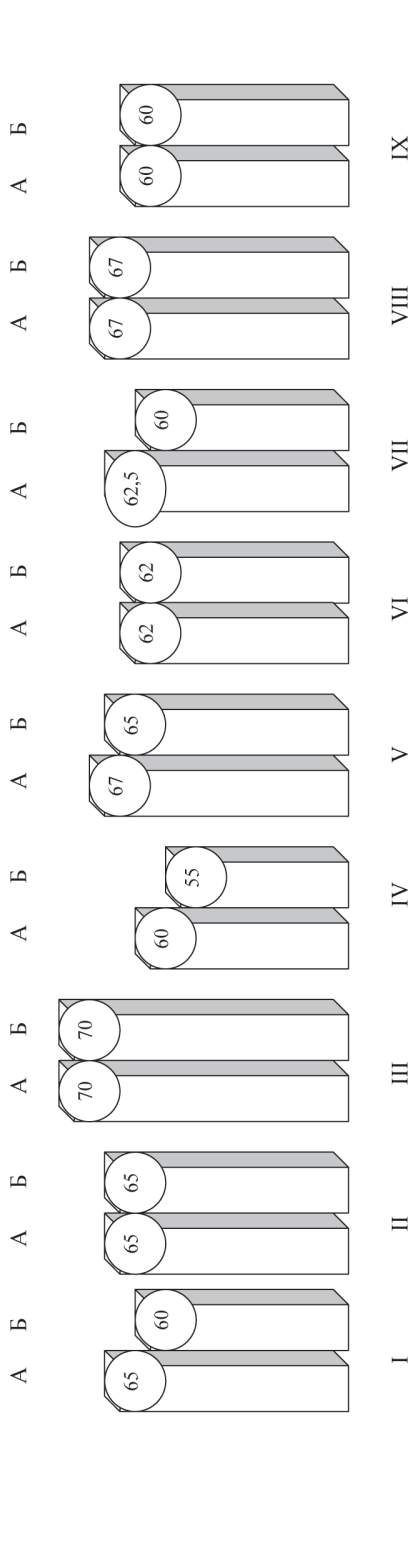
Порівняльна оцінка даних про середню тривалість життя та вік виходу на пенсію чоловіків у 12 країнах світу свідчить, що СТЖ випереджає вік виходу на пенсію у чоловіків на 1,4–18,8 років (див. рис. 2). В Україні та країнах колишнього СРСР ця різниця невелика і становить лише 1,4–2,5 роки. Виходячи з наведених даних, законодавчо встановлена вікова межа виходу на пенсію має враховувати таку закономірність: чим нижчою є СТЖ, тим відповідно нижчим має бути і вік виходу на пенсію.

Оцінка різниці між показниками СТЖ та віком виходу на пенсію жінок у деяких зарубіжних країнах світу свідчить, що ця різниця перебуває в межах від 0 до 19,8 років (див. рис. 3). Причому найбільший розрив між СТЖ та віком виходу на пенсію жінок характерний для таких країн, як Польща, Іспанія, Україна, Росія, Фінляндія, Німеччина, Литва.

У Норвегії вік виходу на пенсію та СТЖ однакові і становлять 67 років.

На середню тривалість життя істотний вплив здійснюють соціальні наслідки, що пов'язані з трансформацією окремих галузей економіки України. У цьому зв'язку слід відзначити негативні наслідки руйнування механізмів відтворення і розвитку соціального життя у депресивних містах та селищах [2].

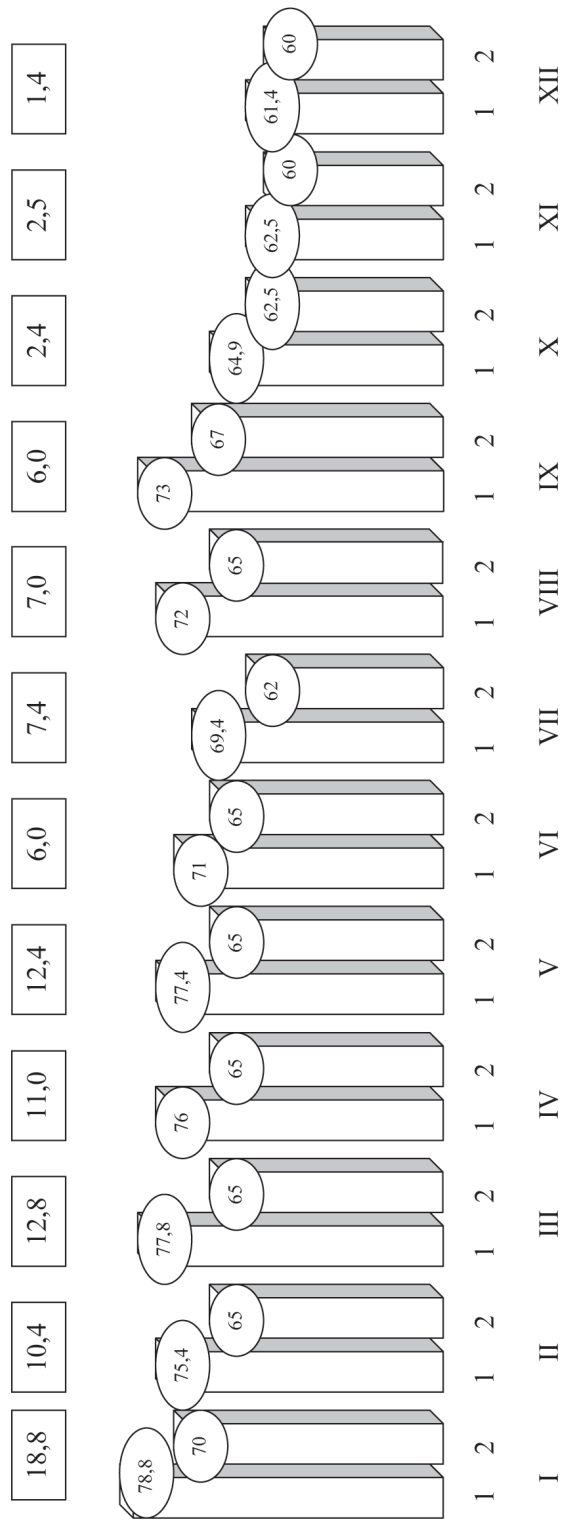
Реформувати пенсійне забезпечення у напрямі створення стимулів для подовження працездатного віку, зменшення демографічного навантаження на фінансову основу пенсійного забезпечення нині проблематично через підвищення критичних навантажень на життєдіяльність населення, руйнування середовища його проживання. Зазначене призводить до вичерпання адаптаційних можливостей (фізіологічних, психологічних, соціальних) людей. Наслідком цього може бути деградація потенціалу людських ресурсів і невідновлювані втрати.

А – чоловіки; Б – жінки.

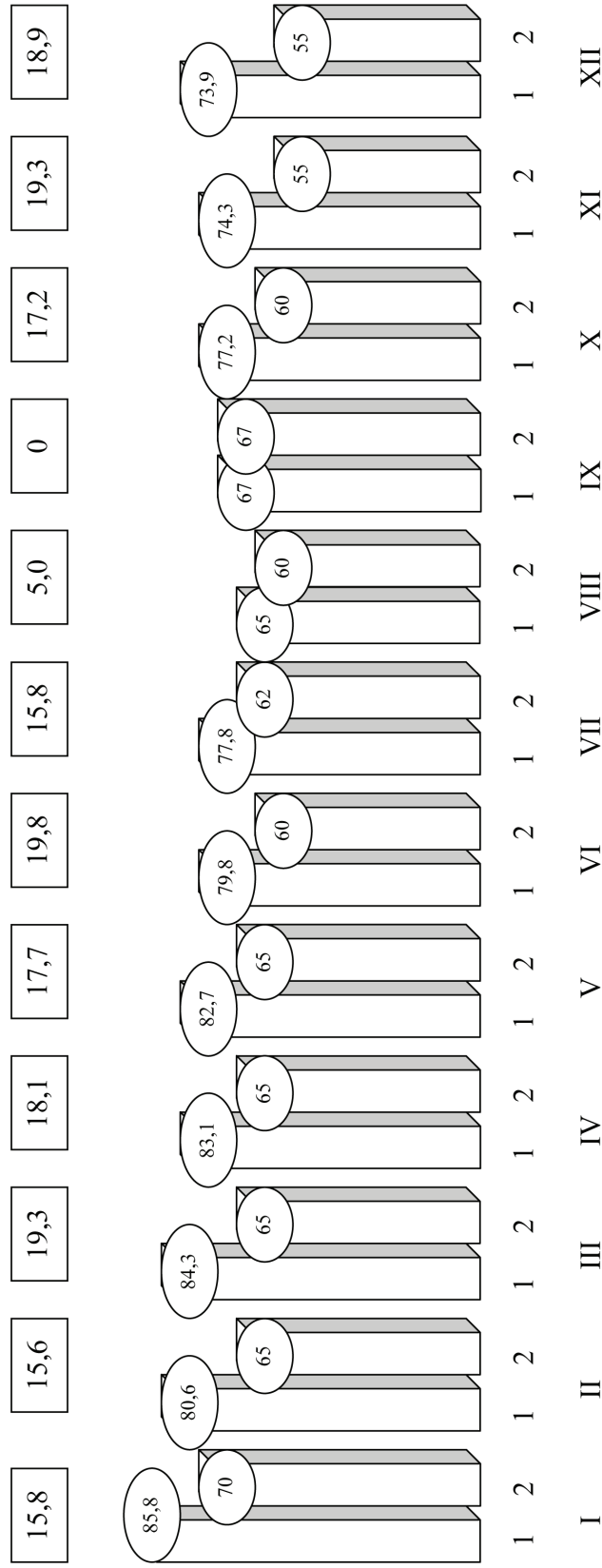
I – Польща, Велика Британія, Бразилія, Чилі; II – Іспанія, Фінляндія, Німеччина, Гватемала, США; III – Японія; IV – Росія, Україна, Болгарія, Італія, Чехія, В'єтнам, Куба;
V – Ізраїль; VI – Угорщина; VII – Литва; VIII – Норвегія; IX – Єгипет.

Рис. 1. Вік виходу на пенсію чоловіків і жінок у деяких країнах Європи, Азії та Америки, роки

I – Японія; II – США; III – Іспанія; IV – Фінляндія; V – Німеччина; VI – Польща; VII – Угорщина; VIII – Велика Британія; IX – Норвегія; X – Литва; XI – Україна; XII – Росія.
1 – середня тривалість життя; 2 – вік виходу на пенсію; у квадраті – різниця між 1 і 2.

Рис. 2. Порівняльні дані про середню тривалість життя (СТЖ) та вік виходу на пенсію чоловіків у деяких зарубіжних країнах, роки

I – Японія; II – США; III – Іспанія; IV – Фінляндія; V – Німеччина; VI – Польща; VII – Угорщина; VIII – Велика Британія; IX – Норвегія; X – Литва; XI – Україна; XII – Росія.
 1 – середня тривалість життя; 2 – вік виходу на пенсію; у квадраті – різниця між 1 і 2.

Рис. 3. Порівняльні дані про середню тривалість життя (СТЖ) та вік виходу на пенсію жінок у деяких зарубіжних країнах, роки

У цьому зв'язку у законопроекті України “Про заходи відносно законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи” передбачено підвищення розміру пенсій окремим категоріям пенсіонерів, які добровільно вирішують питання виходу на пенсію пізніше (див. табл. 6) [8].

Отже, цим законопроектом передбачено підвищення розміру пенсій від 3,00 до 85,32 відсотка за період відкладання часу виходу на пенсію за віком від 1 до 10 років.

Законопроект також передбачає відповідні зміни до діючої пенсійної системи, упровадження механізму накопичувального пенсійного страхування. Важливим аспектом пенсійної реформи є встановлення максимальної пенсії. Передбачається також, що працюючим людям не будуть сплачуватися достроково призначені пенсії. Працівникам бюджетної сфери при виході на пенсію за віком буде передбачено виплату одноразової грошової допомоги в розмірі десяти призначених місячних пенсій.

Таблиця 6

Підвищення розміру пенсій окремим категоріям пенсіонерів, які добровільно вирішують питання виходу на пенсію пізніше згідно з законопроектом України “Про заходи відносно законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи”

Кількість років відкладення виходу на пенсію за віком	Підвищення розміру пенсії, %
1	3,00
2	6,71
3	11,83
4	18,54
5	27,07
6	36,46
7	46,85
8	58,43
9	71,19
10	85,32

Розглядаючи світовий досвід проведення пенсійних реформ стосовно здійснення заходів щодо забезпечення реформування пенсійної системи України, необхідно реалізувати такі пріоритетні заходи:

1. Створити рівні умови щодо формування системи гарантованих соціальних прав пенсіонерів та механізми підтримки їх стабільності, узгодити та взаємопов'язати динаміку заробітної плати, податків та пенсій як важливої умови державної пенсійної політики.

2. Враховувати соціальну та страхову сутність пенсій та економічні можливості суспільства в умовах подолання бюджетного дефіциту та “урізання” соціальних, в тому числі пенсійних програм.

3. Розглянути можливість підвищення пенсійного віку для чоловіків та жінок з урахуванням показника очікуваної тривалості їх життя.

4. Протягом найближчих п'яти років здійснити поступове наближення пенсійного віку жінок і чоловіків в Україні з урахуванням принципу гендерної рівності.

5. Запровадити механізми мотивації громадян виходити на пенсію пізніше встановленого терміну з регулюванням суми доплат до рівня пенсійного забезпечення та здійснити законодавче обмеження на розмір максимальної пенсії з урахуванням, що “дистанція” між мінімальною та максимальною пенсією не повинна перевищувати співвідношення 1:10.

6. Підвищити мотиваційні установки та стимули на заробляння пенсій та ріст розмірів реальної заробітної плати шляхом оптимізації пропорцій оплати страхових внесків з боку роботодавців та працівників.

7. Вжити заходів до легалізації “тіньової” (прихованої) заробітної плати шляхом встановлення оптимальної її межі, починаючи з якої не повинні братися страхові внески, розвивати альтернативні системи пенсійного забезпечення (додаткові пенсійні системи, особисте та колективне страхування пенсій).

8. З метою попередження безробіття серед різних категорій працюючого населення, передусім молоді, створити нові робочі місця, кількість яких має відповідати положенням, принципам, нормативам та регуляторам пенсійної системи, яка реформується.

Основним механізмом реалізації робочих місць є розробка відповідних соціальних програм на державному, регіональному та галузевому рівнях.

Отже, резерви для вдосконалення соціальних, економічних, демографічних, психологічних та інших аспектів реформування пенсійних систем є у державі, регіонах, галузях економіки, підприємствах та установах країни.

При їх розумному сполученні можна зробити пенсійну систему більш досконалою та ефективною, що принесе певне задоволення особам пенсійного віку, користь і злагоду всьому суспільству. Причому важливою умовою підвищення результативності пенсійної системи є запровадження

цивілізованих механізмів функціонування провідних соціальних інститутів держави.

Література

1. Закон України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" № 1058-IV від 09.07.2003 р. // Уряд. кур'єр. – 2003. – № 150.
2. Борецька Н. П. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми: Монографія. – Донецьк: Янтра, 2001. – 352 с.
3. Форкун І. В., Хитра К. П. Пенсійна реформа як складова державної політики підвищення рівня життя населення // Якість життя: проблеми, пріоритети і перспективи: Матер. IV загальноукр. наук.-практ. конф., м. Донецьк, 8 грудня 2010 р. – Донецьк: ДІРСП, 2010. – С. 299–305.
4. Воробйова О. В. Вдосконалення правового регулювання пенсійного забезпечення громадян України // Автореф. дис. ... д-ра філософії в галузі права. – К., 2010. – 21 с.
5. Куліков Г. Заробітна плата в системі основних макроекономічних показників у кризовий період // Україна: аспекти праці. – 2010. – № 7. – С. 14–20.
6. Вітер В. До проблеми моніторингових оцінювань рівня життя населення України // Україна: аспекти праці. – 2010. – № 7. – С. 27–35.
7. Коцюба О. Мінімальні соціально та економічно обґрунтовані розміри пенсійних внесків на користь потенційних учасників обов'язкової професійної пенсійної системи в Україні // Україна: аспекти праці. – 2010. – № 7. – С. 9–13.
8. Пенсионный возраст для женщин увеличат с 55 до 60 лет, а для мужчин-госслужащих – до 62 лет // Факты, 2010. – 24 дек.
9. Длугопольський О. В. Пенсійні реформи у XXI столітті: міжнародні порівняння // Якість життя: проблеми, пріоритети і перспективи: Матер. IV загальноукр. наук.-практ. конф., м. Донецьк, 8 грудня 2010 р. – Донецьк: ДІРСП, 2010. – С. 89–91.
10. Одарюк А. Прожити на одну пенсію // Аргументи і факти, 2010. – 13 трав.
11. Singer F.H., Kalyanov A.V. Method to study the average lifespan of working population // Проблемы старения и долголетия. – 1993. – № 2. – Т. 3. – С. 146–149.

Реформування пенсійної системи України має здійснюватися з урахуванням основних причин недоліків у стані пенсійного забезпечення населення, адаптації світового досвіду запровадження пенсійних реформ, реальних соціально-економічних можливостей держави.

Реформирование пенсионной системы Украины должно осуществляться с учетом основных причин недостатков в пенсионном обеспечении населения, адаптации мирового опыта внедрения пенсионных реформ, реальных социально-экономических возможностей государства.

Reforming of Ukraine's pensionary system must be realized with the consideration of basic lack reasons in pensionary provision of population, world experience adaptation of pensionary reforms inculcation, real social-economic opportunities of state.

Надійшла 20 січня 2011 р.